

שיעור על פרשת פנחס בענין תפילת מוסף

תוספת יום טוב שקלים פרק א ר עובדיה סנדשדא

והיה כבוד הרמב"ם דשקלים סדר רבינו הקדוש אחר פסחים שכן נסדרו בתורה ע"כ. ת"ל שר"ל שפרשת שקלים ב"י חשא קודם לפרשת הסודרות שבפרשת אמור וזה הסעם ג"כ בידמא שהקדים לטובה כמ"ש שם בס"ד. אלא שהקדים שבת ועירובין מפני קדימתו במעלה וכו' ופסחים הואיל והיא סמוכה לשבת וגם מצוה ראשונה על ידי משה רבינו עליו השלום כמ"ש שם בס"ד [והיא בפרשת בא הקדומה לכו חשא] ואף על

היא א באחד באחד משמיצין על השקלים. מים דין שולמים בכל פני ישראל ומכריזין שיביאו שקלים. לפי שנאמר נניסן לרץ להביא קרבנות לצור ממחצמה מדשה, דכתיב (נמדנו מ) אלס פולס מדס נמדשו לדדעי השנה, מדס והבא קרנן ממחמה מדשה, וילפינן מדעי השנה דהבא, מראשון הוא לכו לדדעי השנה (ששם י), הלכך מקדימין שלמים יום דהיינו מאחד נאדר להכריז שיביאו שקלים: ועל הכלאים. מכריזין

מסכת שקלים

פרק א א באחד באחד משמיצין ועל השקלים

תוספת יום טוב שקלים פרק א ר עובדיה סנדשדא

התקינו שיהיו ספקירין כל השרה. להפקר מים דין הפקר: ג במדינה. בירושלים. והיו מסליפין מחלום השקל לנשים שחבליים כל אחד ממטבע מדינתו ואינו יודע כמה מהם יולאים למסות השקל. ישובו במקדש. לפי שיהיה הזמן ממקרב היו יושנים במקדש כדי שימהרו להביא. ומנזים פירש, שכל פני ישראל קרוין מדינה, ובעשרים ותמשה זו היו יושנים במקדש בירושלים: התחילו למשכון. מי שלל הביא שקל: את מי במשכון לרים. לאפוקי ממאן דאמר שאין ממשכון את הלויס דכתיב (שמות ל) כל העובר על הפקודים מנן עשרים שנה ומעלה, ולויס לא היו נמנים מנן עשרים שנה: אבל לא נשים. ונמנו איס סופר נפטו (מס) כתיב, ולא אשה: ולא שבדיים. דאין עבדים חייבין אלל במלות שגשים חיינות: וקבוצים. אפילו הביא שתי עצרות והוא פסות מנן עשרים: שוב אינו פוסק.

קאי ארשע דמשמיצין על הכלאים ותי השתא דאפ"כ יולאין גס ק וכמ"ש הר"ב: ב שיהו ספקירין. פירש הר"ב דהפקר מים דין הפקר. דכתיב (עורא ז) כל אשר לא יבא [לשלם] ימים נעלם הערס והקיסין יתסר [כל רשעון]. בירושלמי דהבא ובעלי ריש פליק פשייר דינמות [שם]: ג שלחנות. שלמן סס לשולמן שלפני השולחני שתקבל עליו וכן קורין המלפני שולחני בכל המשנה. רמב"ם: במדינה. פירש הר"ע בירושלים וכן פירש רש"י בירושל' דר"ה. ואס כתב הר"ב גס ק ב' הפירושים וכן ברש"י דמילתא אלל ברש"י דטובה משנה י"ג ומ"ח פרק ו' דמיר השמיט פירוש הרמב"ם. ותמנא סופיה דרש"י ותמנא סופיה דהרמב"ם. סופיה דרש"י בטובה פ"ז משנה ו' ברבם כהנים כ"ד במדינה אומרים אופס ג' ברבם ובמקדש ברבם אפס וכו' והדעת מוכרעת לטוב דלענין גמילת כסיס

עובדי עברה. היו עוקרין ומשליכין על הדרכים. התקינו שיהיו מקירין קל השדה קלה: ג בתמשה עשר בו, שלחנות היו יושבין. במדינה. בעשרים ותמשה. ישובו במקדש. משמשבו במקדש. התחילו למשכון. את מי מקשקשין. לרים וישראלים. גרים ועבדים משחררים. אכל לא נשים ועבדים וקטנים. קל קשן שהתחיל אביו לשקול על ידו, שוב אינו פוסק.

תשובת רבי פסקים עקבא אינה

שו"ת רע"א - מהדורא קמא, סי' ט

גם לא מצינו דעשה שטוב בכל קודם לעשה שאינה טוב בכל, וכדי בכרכוח (דף כ"ז) כיכ לפניו שני חטלות מנחה ומוסף מנחה קדים דסדיר, ולא נקיט הכתוב דמנחה טוב בכל דנשים חייבות במסלח ומוסף אינה טוב בכל, דלכאורה נראה דנשים פטורות בהתלל מוסף כיון דנשים לא היו שוקלות חין להם חלק בקרבנות ציבור וכ"מ בה' בשמים ראש ס' פ"ט ט"ז :

בשמים ראש פט

ונשים פטורות מספילת כהן שפין / דואת התפלל אינה נאה, לא תשום זכר לחיוב הקרבנות, ואשה לא יתקן שוקלת, ואין להם חלק בקרבנות צבור, אבל כבר נהגו להתפלל כל דבר וחייבו את עצמן בכל המצוות :

שיעור על פרשת פנחס בענין תפילת מוסף

תורה תמימה - חומש שמות פרק י' אות כב

דגים פסודות מחפלת המוספין, מוסף דבין
דחפלה זו עיקרם בזה לומר לקרבן מוסף, וקרבן
זה נעשה ממוטת שקלים, ומכיון דגים לא מחייב
בשקלים ואין להם חלק בקרבן מוסף לכן פסודים
מהחפלה כגוף במקום קרבן זה, והבואו דבריו
בחדושי ר"ע אינר לא"ח סי' ק"ז, ולפי"ל לדעת
הר"ב והמגן ורוקח והגר"א [ע"ד הירושלמי]
דפחות מן עשרים פסוד מחפלת השקל, א"כ לפי
הפנחס א"כ אין להם חלק בקרבן מוסף וממילא
פסודין מחפלת מוסף, ויהי"ב מזה עוד לפי מה
דקיי"ל כל הפסוד מן הדבר אינו מוילא אחרים ידי
מוצקן, א"כ אין להם פחות מן עשרים לעבד
לפי החיוב בחפלת המוספין להוילא את הפסוד,
והוא דבר חדש ופסול מאוד, וז"ל רב.

דיע ולדעת הרמב"ם ורמב"ן חזון שקלים מחפלת
מבן י"ג שנה ויום אחד כלל מלוח העולם,
וס"ל דא"כ דבסוק כאן כהיז מן עשרים אך זה
כהיז בתרומת אדנים, משא"כ בפסוק הקודם דאיירי
בתרומות הקרבנות ולא כהיז מן עשרים הייז מן
י"ג, אצל הרמב"ם פ"א מ"ג דשקלים ושנל החזן
ורוקח הגדול (סי' רל"ב) והגר"א בירושלמי שקלים
פ"א סי' ס"ל דהחזון הוא מן עשרים ולמעלה
כפסודות הכתוב מן עשרים שנה דקאי על כל ענין
פרשה זו, ולדעת הגר"א בן הוא דעת הירושלמי,
וחדות על הכוונה ששני על הרמב"ם בזה ולא העיר
שדעת כמה מן הראשונים בן הוא.
ויש להעיר כ"מ בחמלקות זו לדינא בזה"ל לפי מה"כ
בא"ח בשמים ראש המיוחד להר"א סי' פ"ט

רבי יצחק אלחנן - שו"ת באר יצחק סימן כ'

ענין ג

שנ"כ, כי בן גס מוסף שנ"כ וגם חייבות, וכן מוכח
מחייבות הפוסקים דגים חייבות בחפלה ולא חלקו בין
מוסף לשאר חפלות.
אמנם כג"ל (רפ"ד דברכות) כתב דגים פטורי
מחפלת מוסף לפי דבוי מ"ע שהזמן נרמח,
אך ח"ל חייבן בחפלה לפי דרחמי גיבה כמבואר בברכות
(דף כ'), א"כ מוסף דאינו רחמי (כמש"כ רבינו יונה)
גם פטורות דבוי הז"ג, ומנחה קודמת משום דיש לה
שני מעלות א' דבוי שיהי' בכל ז' הדירה עכ"ל ע"ש,
ולדבריו דמנחה שנ"כ תשוב מעלה ובהנדרשו למדיר יחלים
כחו, א"כ איך פטור נזבחים שם מרי"ח הג"ל דהדיר
[לגדון] עדיף ממקודש, וע"כ מוכח דאין שום חשיבות כלל
לשנ"כ, ולפי מש"כ באמת להוכיח מרי"ח יצטוו דיש מעלה
לשנ"כ לרחות לזינו שנ"כ וכש"כ לקדם כנ"ל, ממילא מוכח
מנחה הג"ל דגם חייבות נמוסף דאל"כ איך פטור מרי"ח
הג"ל למדיר ומקודש, הא י"ל שאני הכנס דה"ל שנ"כ וע"כ
מוכח כנ"ל, לכן העולה מ"כ"ל ל"ל להלכה דאם לא ימצא
אח"כ להחפלת נזבד יחפלת עכשיו מוסף עימה ואח"כ
יתפלל שחרית, ודברי אלה נדרים לענין שנה וי"ט שגם
בשחרית אינו מתפלל רק ז' ברבות, אכן בימות הסוכות נדר"ח
וחו"מ עדיין יש לרחן כחן דשחרית מתפלל י"ח עלימות,
וזמוסף רק ז' ברבות, אפשר שחמת זה מקרי חפלת שחרית
גם מקודש נגד מוסף, א"ל ידדו
יחזק אלחנן דברד מוכרי"ח ז"ל חפ"ק לחאכרדק.

וראיתי בתשובת ר' עקיבא אינר ז"ל (סי' ט') שהביא
ירושלמי דסוף מגילה דמנחה קודמת לתפילין
משום דמנחה נשנת וי"ט, וכתיב שם דיוכלים לפרש
כונחה דמשום דמנחה נשנת וי"ט גים חייבות במנחה,
א"כ הו עשה השוה בכל, ותפילין אינם ניהנות בשנת
וי"ט וגם פטורית דבוי עשה שאינו שוה בכל, ועשה
דשוה בכל קודם לעשה דאינו שוה בכל, אך הוא ז"ל עקפק
שמה דלא מטיע בשום מקום דעשה דשוה בכל יהי קודם
מאינו שוה בכל, גם הוכיח מהא דברכות (דף כ"ג) היו
לפניו שתי תפילות שנתה מוסף ומחפלת מנחה קודם דמדיר
קודם, ולא אמר כטעם משום דמנחה הו שוה בכל ומוסף
אינו שוה בכל, דגם פטורי מחפלת מוסף כמש"כ בשמים
ראש מוסף דגים לא היושקלות לא ה"ל להם חלק בקרבנות
נזבד, אע"כ דאין בזה מעלה קדימה, עכ"ל שם.
ועיקר מש"כ הגאון הג"ל דגם פטורות מחפלת מוסף
לפי שלא היושקלות, לא נהירא ל' דאיך הקשה
לפי מהו דאיחא נמנחה (דף כ"א ע"ג) דאמר ר' יהודה
העיר מן זוכרי בינים כל כהן ששוקל אינו חוסה, כי עפ"י
דין פטורים כמה משקלים וכמו כן לרי"ח כמש"כ השע"מ
(נפ"א מה' שקלים) וכן קטנים והפחותים מן כ' [כ'
כמבואר בשקלים (פ"א מ"ג וע' דרשורה שם) דפטורים,
אזו ברכים וליום וקטנים פחותים מן כ' יפטר ממוסף
ואף דניחא דקטנים שאני דאזו לכלל חזונו עכ"ל הקשה
מכנים ולרי"ח, אע"כ מוכח דאין חפלת המוסף חלי,
בשקלים כלל א"כ אין שייך להקדים חפלת מנחה משום

רבי צבי פסח פרנק - מקראי קדש, פורים

סימן י

ויש ללמד זכות על המנהג שלא להקפיד על זה, כי מלבד שעל עצם שיטת החנוכה
והרע"ב שפחות מן עשרים פטור ממחצית השקל, הפוסקים חולקים על זה, ודעת הרמב"ם
והרמב"ן דמבן י"ג ומעלה שהוא בכלל איש' חייב במחצית השקל ככל מצות התורה, וס"ל
שהפסוק דכתיב 'מבן עשרים' בתרומת אדנים הוא דכתיב, משא"כ בפסוק הקודם דאיירי
בתרומת הקרבנות ולא כתיב 'מבן עשרים' חייב מבן י"ג. (עיין 'תוס' יר"ם' ו'משנה-
ברורה' סימן תרצד ס"ק ה'.)

קהלות זבחים סימן ד יעקב

סימן ד

אי נשים חייבות בתפלת המוספים

הגרעיא זיל בתשובה סי' טי נסתפק
 לנכח נשים פטורות מהפלה
 המוסף כיון דאין שוקלה והין לכס חלק
 בקרבנות המוספים וכונתו זיל דמח מוכח
 שכל פטורות ממזבח הקרבה בקרבן מוסף
 וממזבח פטורות נמי מהפלה שהיא במקום
 הקרבן, ומספר עמודי אור סימן ז' כתב
 דנכי דלוינס שוקלה נ"מ מהכפרות הן
 בקרבנות לצבור כדמוכה בשבועות ד"ה ע"ב
 בני שפיר הפנימי דהייב לכל השלחם
 והאקנין ואימא יולדת ע"ש וכן מוכח בזבחים
 לצבור לפי שכולם בעליו וכהצו החום' דאי
 ישחום לשם נכרי לה מפסול המשום דלא
 מחוייב כפרה כמותו, והשחא אי כשיים
 אינן מהכפרות בק"ל אכתי משכחיל בפשיטות
 שנינו בעלים בק"ל כשיחשוב לשם נשים והם
 נאמת מהכפרים בק"ל ומקרי שפיר בעלים
 אעפ"י שאינם שוקלים כיון דרחמנא זכי לכו
 כפרה צבו וכפין דאמרינן ביומא דרי"ה ז'
 דרחמנא זכי לכהנים חלק צפר כה"ג ע"ש.
 שפטורות [דמי' אי עבדי מלוב קטבדי]
 הו' כרבה פוסקים חולקים בזה על שיטת
 ר"ה ז"ל אע"כ שחט"פ שאינו שוקל חייב
 בהפלה המוסף משום דע"כ אינו לכו כפרה
 בקרבן המוסף, אח"כ העמודי אור.
 ולע"ד אכתי אפשר לחלק מכהנים ולוויים
 לנשים אעפ"י דאידי ואידי פטורין
 משקלים, דנראה דמזבח הקרבה קרבנות
 לצבור ומזבח שקלים תרי עניניהם, והיו
 בקרבנות קרבנות לצבור רמיא על כל הצבור
 וכללם גם הכהנים והלוויים, ואילו ילווי

ששקלים אינם מספיקים לקרבנות הצבור
 והיו לצבור נאקיים לגזיה ללורך מזבח
 סקרבנות אפשר שזכר היו מחוייבים גם
 הכהנים והלוויים דעל כל ישראל רמיא חיונ
 סקרבנות קרבנות החובב, ודין שקלים ענין
 אחר הוא שאפילו כשיש נלשכה משום כרבה
 המספיק לכל קרבנות השנה מימ חובב על כל
 אחד לתת מהצית השקל כדי שיכא הקרבן לצבור
 ממשות שלו, ומחוייב, זה פטר רחמנא אח
 הכהנים והלוויים דאל שיכא הק"ל ממנונס,
 אזל עכ"פ עיקר המזבח שיכא קרבן לצבור
 קרבן צמועדו שפיר יל דרמיא חיונא גם על
 הכהנים והלוויים כגון כיכא שכל השקלים
 אינם מספיקים ונאק לגזות מן הצבור לה
 מדין שקלים אלא מדין חיונ הקרבנות חובות
 לצבור היו גם הכהנים והלוויים לריכס
 להשתחף, ומש"כ שפיר נקרא קרבנות הצבור
 גם חובת הכהנים והלוויים, וכ"כ אס ילווי
 שא"ל להשיג צהמב הצריכה לחובות הצבור
 בשום אופן והאל ככן אחד נמלא צהמב
 הכדרשה לק"ל כ"י אורה ככן מחוייב ליתנו
 לצבור צמחור וכשא"ל צמחור כ"י מחוייב
 לתת גם בלא צמחור מלד חיונ הקרבנות החובות
 דגם עלי דידכו רמיא.
 אבל נשים שפיר יל דכמו דפטורין משקלים
 כ"ג פטורים מעיקר המזבח דהקרבנות
 כתמדין ומוספין והא כל קרבנות הצבור
 הן מי' שהזמיג דווכג ציוס ונל צלילכ
 והמוספים רק צמנט קבצטב החורב וכל
 מי' שהזמיג נשים פטורות, אלא שאילו היו
 נשים חייבות בשקלים כ"י מחב הוכחש עגס
 כס שייכס בחיונ הקרבנות לצבור אזל כיון
 שכל פטורות משקלים שפיר נסתפק
 בגרעיא זיל לומר דנשים פטורות מהפלה
 המוספים וכנ"ל

אשי ישראל - פרק ז

טז. נחלקו הפוסקים אם הנשים חייבות בתפילת מוסף (נח), ואף לטוברים דפטורות רשאיות הן להתפלל (נח).

נח במ"ב סי' קו ס"ק ד הביא דעת הצ"ח ברכות נו. ד"ה ושל, דנשים פטורות הואיל והיו
 מ"ע שהזמיג וחפילת מוסף אינה בקשת רחמים כשאר התפילות (ועיין מג"א סי' קח ס"ק טו). ובש"ת
 רעק"א מהדו"ק סי' ט ד"ה גם ובגליון השו"ע סי' קו כתב טעם נוסף לפרטום דחפילת מוסף נחקנה לזכר
 חיוב הקרבנות, והנשים לא השתחפו בנתינת השקלים לקניית קרבנות הציבור, ועיין שו"ת בית יצחק
 אר"ח סי' יז ס"ק ב, שו"ת באר יצחק סי' כ, ושו"ת עמודי אור סי' ז' והקשו על דברי הרע"א דאטו לווים
 וישראלים פחות מכן כ' ולא שקלו יהיו פטורים מחפילת מוסף, ועי"כ דגם נשים אע"פ שלא נתנו שקלים
 מ"מ התכפרו בקרבנות הציבור, ועיין קה"י זבחים סי' ד וחלק ח סי' מד, ועיין שו"ת מהר"ם שיק סי' צ,
 ובמגן גיבורים באה"מ ס"ק ד כתב דנשים חייבות בתפילת המוסף, ובש"ת שו"ת מהר"ם ח"ב סי' נה
 הוסיף דהואיל ומוסף בא בשביל קדושת היום נשים כמו שחייבות בקידוש היום ה"ה דחייבות בכל מה
 שניתקן בשביל קדושת היום, ועוד דחפילת מוסף הוא רק זכר לקרבן מוסף וקרבן מוסף בא גם בשביל
 הנשים. ובתורת חיים (סופר) סי' קו סוס"ק ב הקשה על דבריו דלפי"ז נשים פטורות מחפילת מוסף של
 ראש חודש, ועוד דדווקא קידוש היום שנאמר בדיבור אחד עם השמירה יזכור ושמור" חייבות בהם
 הנשים, משא"כ שאר דברים הבאים מחמת קדושת שבת שאינו נלמד מוכור, נשים פטורות דהוי מ"ע
 שהזמיג, ועיין קה"י חלק י סי' נה בשם הר"ן והכפ"ת. (נח) עיין צ"ח שם דאף לדעת השו"ע דנשים
 לא מברכות על מ"ע שהזמיג, מ"מ נשים הרצות להתפלל מוסף רשאיות, דדחוקא לבדך אשר קדשנו
 במצותו יצונו אינם יכולות לומר משא"כ חפילה דלא אמרין בו וצונו,